

Julen er længslernes og de knuste drømmes fest

DY PLAMBECK

Julen minder os om alt det, som vi gerne vil, men ikke kan. Julen er et klæde af afmægtighed, som vi skal skære os igennem for at overleve og komme ud på den anden side, hvor januar og en ny begyndelse er.

JULEHYGGE. Alle drømmer om en hyggelig jul, men det er sværere end som så i praksis for mange. Det er også længselne og de knuste drømmes fest. Foto: Erik Gleie

1 JULEN ER brutal. Det er længslernes og de knuste drømmes fest. Året rinder ud og minder os om alt det, som vi gerne ville have
5 nået og gjort i år, men som vi ikke fik gjort. Mennesker, vi ville se. Steder, vi ville besøge.

De skemalagte løbeture, der alligevel altid bliver impulsive på
10 vej til en legeaftale i de gamle udtrådte kondisko, hvor man får lokket sit barn til at cykle ved siden af ens fortumlede skridt. Og hvor man med stakåndet åndedræt forsøger at overbevise sig selv om,
15 at man er i live, mens lyset kryber ind over skoven klokken lidt over ni om morgenen. Eller skydækket letter ikke. Ikke den dag. Men
20 forbliver lukket som dejen om en indbagt tærte.

Julen er et mørke, der lægger sig om én, fed som den palmin, man steger klejner i. Øjenlågene
25 bliver tunge, som om de mangler lys for at kunne se.

JEG FARER vild i mørket på vej hjem til mit hus i skoven med min datter på bagsædet. Jeg har kørt
30 den vej tusind gange.

Jeg kan den udenad, den sidder som en bevægelse i kroppen, men mørket visker alle konturerne ud.

Jeg får ikke drejet af i rundkørslen men fortsætter gennem skoven, hvor træerne står sorte og kaligrafiske. Min datters stemme er panisk på bagsædet.

»Er vi faret vild, mor«, spørger hun, »kan vi ikke finde hjem«.

»Jo«, siger jeg, »jo, jo, der er ikke noget at være bange for«.

Men min stemme er ikke overbevisende. Hvor er vi?

Vejen er lige og øde. Den ene forlygte er gået, bilen skal til syn, inden året er omme. Jeg skal gøre noget ved det, jeg får ikke gjort
55 noget ved det, bremserne hviner i mørket. Jeg vender om.

Træernes grene rækker ud efter bilen og løfter den op og ind i mørket, sådan virker det, nattefrosen kommer, vejen er glat.

En drabschef fortalte mig en gang, at de fleste mord bliver be-

Julen er et mørke, der lægger sig om én, fed som den palmin, man steger klejner i

gået mellem familiemedlemmer.

Det er klart, at dem, der drikker for meget, drikker endnu mere i december

65 »Hvis du vil undgå at blive dræbt i julen, så tag ikke til julefrokost med din familie«, sagde han og grinede skævt.

Snaps og et oversavet haglgevær. En gammel konflikt, der aldrig er blevet løst, et regnestykke der skal 75 gøres op. Den ene onkel, der jager den anden onkel gennem stuen, hvor slappe kravlenisser er ved at miste grebet om skabets kant. Julen vender vrangen ud på os alle.

80 INGEN KAN skjule sig for julen. »Hvor skal du holde jul?« »Hvem skal du være sammen med?«

På Palæ bar fortæller jeg en ven, at min datter og jeg i år skal holde 85 jul sammen med nogle gode venner.

Men sidste år holdt vi stor familiejul. Det forsikrer jeg om. Hele familien var samlet i hendes barn- 90 domshjem. Ude i skoven, hvor sneen faldt. Vi kælkede, gik i kirke, spiste and og flæskesteg. Julemanden kom, vi dansede og sang og løb 140 rundt i hele huset og skreg: Nu er det jul igen! (indtil min far gled ned 95 ad trappen og forstuede armen. Det fortæller jeg ikke.)

»Og gaverne kunne ikke være om træet«, siger jeg, »så mange var 145 der«.

100 »Vi segnede næsten i al den idyl,« siger jeg, mens afmægtigheden overfor det perfekte kryber ind under min hud. Sådan som det burde være. Sådan som det skulle 150 være. Hvordan skal man magte det?

Det er klart, at dem, der drikker for meget, drikker endnu mere i december. At dem, der styrketræner, 155 træner endnu mere. At man gør et

110 forsøg på at drikke forventningerne væk eller svede dem ud.

Min ven drikker af sin øl på Palæ bar. Han er lige gået igennem 160 et længere alvorligt sygdomsforløb, han siger: »Man lærer ikke noget af at se døden i øjnene. Man bliver bare skrøbelig og svag, usikker på livet og sig selv«.

»Smerten er ikke opbyggelig, 120 det er løgn«, siger han, det brænder dig bare op at se døden. »At tro du skal dø som 37-årig gør dig ikke i stand til at se livets lyse sider. Det 170 gør dig bare bitter og misundelig og rasende på alle dem, der skal leve«.

Vi drikker en øl mere. Engang i vikingetiden var julen en drukfest. Det er det på en måde stadig. 175

Vores undskyldning for at drikke 130 og holde ædegilde har rødder tilbage til vikingernes hedenske midvinterfest, hvor julen blev drukket ind.

Ordet jul har altså eksisteret siden dengang. Og det var ikke sådan 135 at slippe af med, selv om de første kristne gerne ville have omdøbt julen til Kristmesse, ligesom vi kender det fra England, Christmas. Det 185 lykkedes ikke.

Jul er jul. Selv her over tusind år efter vikingetiden.

TIL MIN datters juleafslutning i 190 svømmehallen står juletræet på et plateau ude i vandet med en nissehue på toppen i stedet for en stjerne.

En ung pige må holde fast i plateauet, ellers driver juletræet af 195 sted ud på det dybe vand i bassinet, mens børnene forsøger at svømme rundt om det. En ghettooblaster spiller skrattende: På loftet sidder nissen...

Min datter er 5 år. Hun skal vende sig på ryggen og flyde, siger 155 svømmelæreren. Min datter forsøger at holde sig oppe. Hun kæm-

per mod vandet, der trækker hende nedad, rækker armene ud, og jeg ser hende et øjeblik som det hun er, et lille menneske.

Hendes ihærdighed efter at gøre sit ypperste for at være et menneske gør mig rørt midt i ghettooblasterens skingre råb: »Men nissefar han er 165 en lille hidsigprop!«

Så er det slut. Børnene kommer op af bassinet med deres klorøjne og står og ser frem for sig, glade og fortabte, med vandet dryppende af sig og deres blåviolette læber. Min datters våde hår bliver stift ude i kulden.

Hun siger: »Nu er det snart jul. Så kommer sneen«. Jeg fortæller 175 hende, at det ikke er sikkert, at sneen kommer til jul. Fordi den var der sidste år, betyder det ikke, at den nødvendigvis kommer i år.

»Sneen kommer til jul«, siger min datter, »så skal vi kælke, jeg har en kælk med rat og bremse. Sneen kommer, julemanden kommer«, siger hun.

Jeg ved ikke, hvordan jeg skal 185 fortælle min datter, at julemanden ikke kommer i år, at naboens voksne søn (som var julemand sidste år) ikke er hjemme, at jeg ikke har fundet nogen stand in for ham. Jeg ved 190 slet ikke, hvem der skulle kunne gøre ham det efter.

Han levede sig fuldstændig ind i rollen. I julemandskostume med langt skæg, en sæk over skulderen og iført træsko kom han og bankede på ruden indtil stuen i mørket.

Han bad om at komme indenfor, spurgte efter børnene i huset, satte sig i en lænestol og tog sækken frem. »Er der nogen søde børn 200 her?« spurgte han, så selv min 11-årige nevø blev i tvivl, om julemanden virkelig fandtes.

»Hvem var han?« blev min nevø

205 ved med at spørge om, da naboens søn var gået igen.

»Julemanden,« sagde jeg. Min nevø rynkede brynene. Min datter og jeg løber hen over parkeringspladsen ved svømmehallen for at få varmen. Hendes øjne lyser, hun synger: Sneflokke kommer vrimlende. Hun ler mod mørket. Hvad skal jeg gøre? tænker jeg. Senere på aftenen, da vi er taget ud for at købe julegaver: Blikkene, der ikke kan finde hvile mellem mængden af varer, alle de øjne, der længes efter at se ind i et blik, hvor der ikke er nogen forventninger.

DER KOMMER noget nøgent over os mennesker i julen. Vi går flosse-
de rundt og fryser i mørket og ser på lyset i stuerne hos de andre.

225 Og vi tænker: Inde hos dem bliver anden ikke tør, sovsen skiller ikke, onkel Preben får ikke drukket for meget og falder i søvn på sofaen inden risalamanden er serveret, ingen er dårlige tabere i pakkelegen, ingen går ud i haven i vrede, ingen skændes om julesangene, når der skal danses om træet. Inde hos dem kan tingene lykkes. Der går li-
235 vet op.

Jeg tror, at vi som mennesker længes efter noget evigt i forhold til livet. Når vi ser en film, tænker vi: Bare de får hinanden til sidst. Vi har en indbygget længsel efter, at tingene skal vare ved. Jeg kan godt lide julen, fordi der er noget ukontrollerbart ved den. Den minder mig om, at længslen efter at livet går op, bare er en længsel. I vores stræben efter den i julemåneden, møder vi vores egen afmægtighed.

Julen minder mig om, at vi bare er mennesker med kalveknæ og skæve fortænder, som synger falsk, der aldrig har lært at skrive

skråskrift, er fra-
skilte og har uop-
dragne børn med
255 for mange partne-
re. Vi formår så
lidt.

Vi kan ikke en-
gang lade være
med at kopiere
vores kønsorga-
ner i kopirummet til julefrokosten. Vi har brug for at gå amok. Midt i idyllen.

Fordi vi godt ved, at livet ikke er sådan, som vi leger i december. Det er ikke blød konfekt og lysende rensdyr i haven, røde kinder på kælkebakken og kys under misteltenen. Eller jo, livet er også sådan. Et øjeblik.

Men det er også de hjemløses frostsprængte kinder, deres lungebetændelsehoste fra mørket i en tunnel, to børn, der er blevet forladt af deres forældre midt på gaden, et forhindret terrorangreb.

Julen minder os om alt det, som vi gerne vil, men ikke kan. At det er en vanskelig opgave at være levende. Julen er et klæde af afmægtighed, som vi skal skære os igennem for at overleve og komme ud på den anden side, hvor januar og en ny begyndelse er.

Vi famler os vej gennem æbleskivespisning og juletræstænding. Jeg sidder på en bar i indre by efter endnu en julekomsammen.

En kvinde med en vielsesring på fingeren rækker ud efter en fremmed mand, det er aften. Det er blevet for sent, og hun har glemt, at hendes mand ligger et sted og ånder i en for lille lejlighed, hvor luften for længst er blevet tung og mættet af hans søvn.

At børnene ligger i værelset ved siden af. At de i morgen tidlig vil

Jeg ved ikke, hvordan jeg skal fortælle min datter, at julemanden ikke kommer i år

300 stå og råbe ud i mørket tæt på hendes fordrukne ansigt: »Mor! Nissen har været her. Den har hældt mel ud over hele køkkengulvet!« En mand, jeg engang har kendt flygtigt, skriver pludselig beskeder på Messenger.

En tidligere svigermor er kommet på Facebook og sender et elektronisk julekort, der forestiller et blinkende juletræ. Hun skriver: »Vi har ikke glemt dig. Han bor alene på Østerbro«. Og et kort øjeblik bliver man svag og overvejer, om det virkelig var muligt igen. Kunne man lade, som om tiden ikke havde betydning?

Alle årene siden sidst, femten år mindst. Kunne man lade, som om man ikke for længst var vokset hver sin vej, havde glemt hans duft, og det faktum, at man aldrig passede sammen?

Pludselig husker man kun, at man engang lå i et badekar og var ved at drukne af grin, fordi han troede, at C.V Jørgensen i 'Costa del sol' sang: »Pipfugl har altid været mit motto« i stedet for 'keep cool'.

VI PRØVER så uendelig ihærdigt på at magte vores liv. Jeg holder af julen, fordi jeg ikke kan lade være med at synes, at vi alle er salige midt i vores afmægtighed. Vi forsøger det bedste, vi har lært. Vi håber virkelig. Noget af det mest vidunderlige ved os mennesker er, hvor meget der skal til, før at vi holder op med at håbe.

I 2015 skrev jeg en salme om håb til Kirkesangbogen, som udkom i 2017. 'Hold håbet op' hedder salmen. Det er en julesalme, en adventssalme. De to første sætninger i salmen lyder sådan her:

»Hold håbet op og hold det udstrakt foran mig her er en fremtid, her er liv, han er på vej«.

Håbet i salmen er altså konkret, ligesom et banner. Da jeg skrev salmen, forestillede jeg mig en menneskemængde, der gik sammen med et stort banner, som man gør til en demonstration.

Jeg ønskede, at sangen skulle være en demonstration for håbet. Der er også en grund til, at der i teksten står 'hold håbet op' og ikke 'hold håbet oppe', som er mere sproglig korrekt at sige.

Hold håbet 'op' står der i salmen, fordi der er en anden, der kan gøre det for os.

Vi kan råbe det til hinanden her i december: Hold håbet op! Men hå-

bet er ikke noget, vi nødvendigvis selv skal bære. Hvis vi ikke magter det, så holder en anden håbet op for os. Så vi kan blive ved med at lyse for hinanden og til hinanden. Det er en henvendelse til en anden om, at han eller hun vil træde til og vise vejen, når man ikke selv længere kan det.

Hvad bærer os igennem julens brutalitet? Og livets rutsjebanetur?

Det gør håbet. Håbet for at tingene kan lykkes. At sneen kommer. At julemanden finder vej. At livet kan gå op (i hvert fald i et lille øjeblik). At de elskende får hinanden til sidst. At det ender godt. I håbets

drivkraft ligger livsviljen og driften.

Jeg holder af håbet af de samme grunde, som jeg holder af julen. Håbet er også ukontrollerbart. Det ligger uden for menneskenes kontrol.

Håbet er afhængigt af noget uden for os selv, noget der rækker ud over vores egen magt. Hvis vi selv kan skaffe os det, vi håber på, behøver vi jo ikke at håbe på det. Også i håbet må vi give os hen til noget uden for os selv. Så hold håbet op for hinanden her i juletiden. Ellers bliver det for brutalt at være menneske.

Rigtig glædelig jul.